

НАУКА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА

УДК 94(477.53):061.237(80)«1910/1913»

Дмитро ГОРДІЄНКО
(Київ)

Гурток шанувальників класичної філології при Історико-філологічному інституті князя Безбородька в Ніжині

Історія українського класицизму немислима без висвітлення яскравої сторінки історії діяльності Історико-філологічного інституту князя Безбородька в Ніжині (далі – ІФІН), який разом із Імператорським Історико-філологічним інститутом у Санкт-Петербурзі були єдиними вищими педагогічними закладами в державі, де готували викладачів класичних мов для гімназій і прогімназій [1]. За правилами для студентів ІФІН, затвердженими 10 квітня 1876 р., «студенти мають мати на увазі, що ґрунтовне знання давніх мов є обов'язковою умовою для отримання прав і привілеїв, визначених у § 42–45 статуту Інституту, до якого б розряду не належав студент» [2]. Перед викладачами навчальних закладів Російської імперії насамперед ставилося завдання не виховання фахівців у певних галузях наук, а людей, свято відданих монархії [3]. Однак, уже для другого директора ІФІН М. Скворцова сенсом життя були саме класичні мови [4]. На його переконання, гімназія повністю реалізує свою освітню місію, «якщо класична освіта здійснюється в ній у тій мірі сили і значення, в якій це необхідно для розвитку в учнів ідеального глузду і критичного судження» [5], відтак основним предметом навчання у середній школі має стати класична філологія, яка винятково, на думку вченого, і має давати шлях до вищої освіти.

Посилення класичної складової в ІФІН спостерігалось в другому десятиріччі ХХ ст., що пов'язано як із приходом в Інститут В. Петра, так і коротким, але продуктивним директорством відомого філолога-класика Й. Леціуса. Так, за пропозицією останнього, з метою заповнення прогалин в освіті випускників класичного відділення, з 1914–1915 навч. р. до навчального плану старших курсів класичного відділення вводилася низка нових навчальних дисциплін, серед яких: історична граматики грецької мови, античне мистецтво та релі-

гія [6]. Щоправда, з більшовицькою окупацією, з 1920 р. викладання класичних мов різко скоротилося [7] й Інститут фактично втратив свій класичний профіль.

В. Петр – випускник Празького та Санкт-Петербурзького університетів належав до числа чеських «гастролерів» серед професорів Російської імперії. Проте, попри зауваження почесного попечителя ІФІН графа О. Мусіна-Пушкіна, що такі викладачі можуть лише спотворювати російську мову, а не викладати зміст власне класицизму [8], саме В. Петр підняв викладання класичних мов і культури в ІФІН на найвищий рівень, що було оцінено вже сучасниками, зокрема засвідчено у присвяті вченому колегами і студентами 9-го тому «Сборника Историко-филологического общества при Институте князя Безбородко» (1914) [9]. Тут-таки, крім вітальних адресів В. Петру від студентів і колег, високу викладацьку майстерність професора зазначав і колега по Кам'янець-Подільському українському університету В. Біднов [10].

У сучасній українській історіографії можна назвати лише одну статтю присвячену безпосередньо В. Петру [11]. Епізодично згадується вчений у контексті історії ІФІН [12] та Історико-філологічного товариства, що діяло при цьому інституті [13]. Як керівник студентського гуртка вчений згаданий лише у статті автора даного дослідження з проблем класичної філології в діяльності згаданого історико-філологічного товариства, написаній у співавторстві з Т. Коростильовим [14]. Так само у статтях, присвячених учасникам гуртка – студентам ІФІН, участь В. Петра в гуртку згадується лише в біографістиці М. Левченка [15]. Таким чином і на сьогодні автобіографічні замітки самого вченого [16] залишаються найбільш інформативними текстами щодо його біографії.

Подібна ситуація в історіографії з історією студентського Гуртка шанувальників класичної філології при ІФІН (далі – ГШКФ), безпосередньо якому присвячена лише замітка у розділі «Хроніка» науково-популярного часопису «Гермес» [17], написана, очевидно, головою цього гуртка В. Петром. У замітці повідомлялося лише про створення ГШКФ та про три перші засідання. Також анонсувалося четверте засідання з доповіддю Г. Іваниці про Сапфо та висловлювалося побажання Гуртку «успішного розвитку» [18]. В сучасній українській історіографії короткий аналіз діяльності гуртка здійснено лише у статті О. Кривобока, присвяченій огляду всіх студентських осередків ІФІН, насамперед гуртку з допомоги своєкоштим студентам [19]. Відмічає дослідник і вагому участь у заснуванні та діяльності гуртка його керівника В. Петра [20].

У погляді сьогоденних запитів історичної науки вкрай незадовільним є висвітлення вітчизняного класицизму в узагальнених працях. Так, В. Бузескул у своєму огляді вітчизняної історіографії зі всесвітньої історії зовсім мало місця приділяє ніжинським вченим й цілком ігнорує як ніжинський гурток шанувальників класичної філології, так і його керівника [21]. І це при тому, що науковий опонент В. Петра – І. Нетушил представлений у дослідженні [22]. Така сама ситуація і в нарисі Е. Фролова [23].

Таким чином, як життя і творчість В. Петра, так і діяльність ГШКФ залишаються майже не дослідженими, що зовсім не відповідає їх ролі та місцю в історіографії української класики та історії вітчизняної вищої освіти загалом. Натомість наявна джерельна база, насамперед звіт про діяльність гуртка за три академічні роки – 1910/[19]11, 1911/[19]12 та 1912/[19]13 – дає змогу увести в науку історію гуртка класичної філології та доповнити біографічні дані В. Петра й інших його учасників.

Насамперед варто відмітити, що науковій творчості студентів важливого значення надавав уже перший директор ІФІН М. Лавровський. З цією метою, за постановою

Конференції Інституту, викладачі профільних предметів мали додавати до звітів про прочитані курси відгуки про твори всіх студентів старших курсів і кращі твори студентів молодших курсів [24]. Науковій діяльності значно сприяла й блискауча бібліотека ІФІН, поповненню фондів якої надавалося великого значення. Тут, окрім однієї з найкращих на теренах Наддніпрянської України збірки видань класичних авторів, найдавнішим виданням були твори Платона (Венеція, 1517), до бібліотеки Інституту були переміщені книги та рукописи Ніжинського грецького братства, а згодом й документи грецького магістрату [25], що посилювало не лише класичні студії, але й давало перспективи для розвитку неогелленістики.

Загалом, студентські об'єднання – різноманітні гуртки були досить широко представлені у стінах ІФІН. Так, ГШКФ хронологічно був третім після історико-філологічного (1903) та філософського (1908). В подальшому виник також музично-драматичний гурток (1913) [26]. Натомість організацію гуртка для допомоги малозабезпеченим своєкоштным студентам (котрі з'явилися в ІФІН з 1911 р.) за директорства І. Іванова Конференція Інституту не дозволила, попри те, що подібний гурток діяв у згаданому історико-філологічному інституті в Санкт-Петербурзі [27]. Лише з приходом на посаду директора філолога-класика Й. Леціуса 13 листопада 1913 р. такий гурток було затверджено і він став п'ятим студентським об'єднанням у стінах ІФІН. На підтримку своєкоштных студентів влаштовувалися й благодійні концерти, для одного з яких В. Петр запропонував свою кантату для хору з оркестром «Пам'яті Гоголя» та погодився керувати збірним оркестром студентів й учнів ніжинських гімназій [28]. Варто зазначити, що професор В. Петр був долучений і до створення нарису загальної історії ІФІН, що мала бути присвячена 100-річному ювілею вищого навчального закладу в Ніжині, святкування планувалося в 1920 р. Учений мав подати нарис про славетні дні в історії Інституту [29]. Однак через більшовицьку окупацію України ці плани не були реалізовані.

Упродовж 1912–1914 років В. Петр очолював також Історико-філологічне товариство при ІФІН, в діяльності якого класична складова також була широко представлена, попри те, що основним завданням його діяльності було, все ж, дослідження та популяризація місцевої історії [30]. Варто зазначити, що в роботі Товариства мали право брати участь і студенти. Ще одним епізодом «класичної» професійної діяльності В. Петра є керування ним студентського просемінарою з грецької мови впродовж кам'янець-подільського періоду свого життя [31].

Статут ГШКФ був розроблений на снові правил про студентські організації та зібрання від 11 червня 1907 р. [32] і вперше направлений на затвердження 11 лютого 1911 р. [33]. Останнє затягнулося, відтак гурток спершу діяв лише з дозволу директора ІФІН, а остаточно сформувався за директорства філолога-класика Й. Леціуса [34].

Установче засідання ГШКФ відбулося 23 січня 1911 р. На цьому засіданні вирішувалися організаційні питання, насамперед вибори голови та секретаря, які мали обиратись терміном на один рік. Згідно зі звітом В. Петра та Г. Іваниці, ідея створення цього гуртка виникла в 1910/[19]11 академічному році, й ініціатива походила від студентів двох молодших курсів. Можна погодитися з думкою О. Кривобок, що ініціатива заснування ГШКФ була обопільною – як студентів, так і його майбутнього керівника В. Петра [35], який почав викладати в ІФІН рівно за один рік до створення гур-

тка [36]. Таку думку підтверджує й тематика доповідей студентів, що була в полі наукових і викладацьких зацікавлень самого професора – основним предметом викладання В. Петра в Інституті була грецька мова та література, насамперед драматургічна література. В 1909/1910 акад. р. В. Петр зі студентами I і II курсів аналізував «Медею» Еврипіда, а на III і IV курсах – «Іфігенію в Тавриді» того ж давньогрецького автора [37]; наступного 1910/1911 акад. р. – зі студентами перших двох курсів аналізувалися «Фінікіянки» того-таки Еврипіда [38]. Подібно й на практичних заняттях: у 1910/1911 акад. р. предметом занять В. Петра зі студентами IV курсу були ідилії Теокріта [39]. Власний науковий інтерес професора проявлявся й у виборі тем для випускних робіт студентів. Так, у 1911 р. предметом дипломної роботи студента Завінського була «Медея» Еврипіда та Сенеки [40]. Саме в цей час дослідник закінчував власне – й на сьогодні одне з найкращих – видання «Іфігенії в Тавриді» Еврипіда [41].

Варто зазначити, що подібні гуртки на той час були досить поширеними у вищих навчальних закладах підросійської України, насамперед у Києві, найвідомішим із яких є семінарії В. Перетца. З огляду на це, можна припустити, що В. Петр у Ніжин приніс і свій власний київський досвід [42].

Згідно статуту (правил) ГШКФ, основною метою його діяльності було дослідження та популяризація античної історії та культури. Членами гуртка могли бути як студенти, так і викладачі та службовці ІФІН та інститутської гімназії. Керівний орган складався лише з двох осіб: «незмінного» голови – В. Петра і «незмінного» секретаря Г. Іваниці. Формою діяльності визначалося виголошення доповідей на засіданнях гуртка, хоча планувалися й публічні доповіді (їх, очевидно, так і не було організовано). Гурток мав свою бібліотеку.

Гурток шанувальників класичної філології мав статус загальноінститутського й репрезентував усі відділення ІФІН. Так зі студентів, що брали активну участь у діяльності гуртка, Г. Іваниця та О. Карпеко закінчили класичне відділення; М. Левченко – історичне, С. Красильников, І. Кириченко та П. Давидовський – славістичне.

Найбільшу активність у діяльності гуртка виявляв його незмінний секретар Г. Іваниця. Він почав навчання в ІФІН у 1910 р. після закінчення класичної гімназії при Інституті. Відтак указану посаду в ГШКФ отримав ще будучи студентом I курсу. Майбутня його спеціалізація по класичній філології проявилася вже у виборі ним тем для виступів на засіданнях гуртка: «Миф о Прометее и его художественная обработка в произведениях античных и новейших писателей (Гезиод, Эсхил, Гете, Байрон, Шелли)» (11 грудня 1911 р.) та «Солон-поэт» (4 листопада 1912 р.). Г. Іваниця був єдиним, хто порушив питання педагогічного плану в доповіді 20 березня 1911 р. «К вопросу о курсорном и стартарном чтении классиков в средней школе». Природно, що й дипломну роботу молодий дослідник писав у В. Петра, а її тематика стосувалася творчості олександрійського поета й ученого Каллімаха [43]. Через рік після закінчення ІФІН Г. Іваниця був рекомендований для підготовки до професорського звання зі спеціалізацією по класичній філології в Університеті св. Володимира у Києві [44].

Виятково античний театр був темою трьох доповідей однокурсника Г. Іваниці – студента-класика О. Карпеко: «Несколько слов о драматической поэзии и театре в древней Греции» (4 березня 1912 р.); «Сатирическая драма в древней Грециии «Циклоп» Эврипида – единственный дошедший до нас памятник этого рода произведе-

ний» (14 жовтня 1912 р.) та «Театр и артисты в древнем Риме» (2 грудня 1912 р.). Театральна тема – питання про походження і характер грецької сатиричної драми – була темою дипломної роботи О. Карпека, яку він, як і Г. Іваниця писав у В. Петра [45]. За даними А. Чуткого, дипломна робота була першою з-поміж опублікованих праць ученого [46]. В студентські роки О. Карпеко долучився також до суспільно-політичної діяльності. Він узяв активну участь у вшануванні пам'яті Л. Толстого [47]. З цими подіями в ІФІН були зірвані лекції, проти чого різко виступив директор І. Іванов. І саме у відповідь на уїдливу репліку на адресу Л. Толстого з боку керівника Інституту В. Петр зауважив: «Осёл лягает льва» [48].

Спектр тематики доповідей студентів–«некласиків» був різноманітнішим. Так, студент I курсу, майбутній відомий історик-візантиніст М. Левченко обрав своєю темою філософську проблему погляду стоїків і епікурейців на сенс людського життя (10 жовтня 1911 р.), студент II курсу, майбутній славіст С. Красильников здійснив «Исторический комментарий к 138–139 г.г. VII книги Геродота на основании и главным образом VI, VII, VIII и IX книг того же автора» (22 квітня 1912 р.), інший майбутній славіст – на той час студент II курсу – І. Кириченко підготував доповідь на тему: «Анакреонт и его поэзия» (4 грудня 1911 р.), а П. Давидовський – «К вопросу о происхождении древнегреческой софистики» (20 листопада 1911 р.).

Окрім керівника ГШКФ В. Петра, з двома доповідями виступив також наставник студентів і викладач гімназії при ІФІН А. Кирилов: «Своеобразный прием древнегреческой сатиры» (16 жовтня 1911 р.) і «К двухсотлетию издания Горация Р. Бенгли» (26 лютого 1912 р.). З першою доповіддю, безпосереднім предметом вивчення якої була сатира імператора Юліана «Промова до антиохійців», А. Кирилов виступав і на засіданні Історико-філологічного товариства при ІФІН [49]. Він-таки здійснив переклад російською мовою твору імператора Юліана, що був опублікований у «Сборнику» Товариства [50]. Очевидно, А. Кирилов вважав своє дослідження вельми вагомим, послідовно його популяризуючи. Зрештою, з цим цілком можна погодитися: навіть з позиції сучасної візантиністики висновки А. Кирилова зовсім не втратили свого значення. З-поміж інших викладачів ІФІН протоколи зафіксували лише участь філолога-класика І. Турцевича^{*1}. Прикметно, що одна з його доповідей, виголошена на засіданні Історико-філологічного товариства при ІФІН 26 березня 1903 р., «12-я речь Фемистия dereligi onibus и Андрей Дудич», перегукувалася з доповіддю В. Петра, виголошеною на засіданні ГШКФ 2 жовтня 1911 р.

Прикметно, що і після закінчення навчання в ІФІН учасники ГШКФ продовжували активну діяльність у стінах своєї alma mater. Так, Г. Іваниця викладав у класичній гімназії при Інституті, виступав із доповіддю «Шевченко в історії української громадянської думки» на вечері пам'яті Шевченка, що відбувся 10 березня 1919 р. в Інституті [51].

З Ніжином частково пов'язана подальша доля іншого активного учасника гуртка – Олександра Карпеки (1891–1969), який після закінчення інституту в 1914 р. був направлений працювати вчителем грецької мови в Острогоську гімназію (Воронезька губернія). Там він поринув у політичну діяльність, вступив до лав ВКП(б), а в 1921 р. повер-

^{*1} Щоправда на той час уже колишнього викладача – з 1909 р. він перебував у відставці, але все ж брав активну участь у науковому житті Інституту.

тається в Ніжин на посаду, викладача (причому з 1922 р. викладав українською мовою, ще до офіційного оголошення курсу на українізацію вищої освіти в радянській Україні (sic!)), декана факультету соціального виховання, політкомісара, а згодом і директора щойно зреформованої alma mater – Ніжинського інституту народної освіти. 23 березня 1923 р. О. Карпеко бу кооптований до складу Ніжинської науково-дослідної катедри історії культури та мови. Паралельно він провадив й активну суспільно-політичну роботу на теренах Ніжина: в 1921–1924 роках перебував головою правління Ніжинського окружного відділу спілки РОБОС, в 1923–1924 роках – також був член міськради [52].

Намагався повернутися до alma mater й М. Шевченко, який у розпал громадянської війни листом звертався до секретаря ІФІН С. Купіча з проханням допомогти влаштуватись на роботу в Україні [53].

Таким чином, Гурток шанувальників класичної філології при Історико-філологічному інституті князя Безбородька став помітним явищем у житті й діяльності вказаного вищого навчального закладу. Допоки не відомо, чи продовжив цей гурток свою діяльність після 1913 р. Так само не відомо, чи відбулася запланована постановка гуртківцями античної п'єси. Очевидно – ні: по-перше, в 1914 р. закінчили навчання в його найактивніші члени (Г. Іваниця, О. Карпеко й інші), по-друге, з початком I Світової війни відбулися суттєві зміни і в життєдіяльності ІФІН. Однак, попри короткочасність існування, ГШКФ справив помітний вплив на кристалізацію наукових інтересів й уподобань своїх учасників; діяльність гуртка мала досить вагомі результати. Через науковий вишкіл у межах ГШКФ пройшла низка в майбутньому відомих вітчизняних науковців, насамперед – секретар гуртка, в подальшому відомий український філолог, професор Київського інституту народної освіти, вчений секретар Науково-педагогічної комісії ВУАН, репресований за вигаданими звинуваченнями у справі «СВУ» Григорій Іваниця (1892–1938) та основоположник радянської університетської візантиністики Митрофан Шевченко. Прикро, але їх імена на сьогодні практично не згадуються дослідниками серед відомих науковців – випускників закладів Ніжинської вищої школи [54].

* * * * *

Документи, що публікуються, нині зберігаються у фондах Державного архіву Чернігівської області (в межах його відділу забезпечення збереженості документів в м. Ніжині) – у ф. 1105 «Історико-філологічний інститут князя Безбородька». Друкуються мовою оригіналу за сучасним російським правописом. Усі виділення зроблені авторами.

№ 1. – [1910]. – [м. Ніжин]. – Правила гуртка шанувальників класичної філології при Історико-філологічному інститут князя Безбородька в Ніжині

Правила кружка любителей классической филологии при Историко-филологическом институте князя Безбородко в Нежине

1. Кружок имеет своей целью исследование, изучение и обсуждение вопросов, относящихся, как к области классической филологии, так и к области наук, соприкасающихся с последней.
2. Членами кружка могут быть студенты Института^{*2} и состоящие на учебной службе в Институте и находящейся при нем гимназии.

^{*2} Історико-філологічний інститут князя Безбородька в Ніжині (1875–1920) (ІФІН).

3. Зачисление в число членов Клуба лиц, указанных в предыдущем пункте, производится по заявлению их Председателю о желании вступить в число членов Клуба.
4. Председатель Клуба избирается Конференцией Института^{*3} из профессоров или преподавателей Института.
5. Председатель Клуба является главным руководителем научной деятельностью Клуба и представителем Клуба перед Конференцией Института.
6. Клубок выбирает из своего состава сроком на год одно лицо для несения обязанностей секретаря.
7. Члены Клуба собираются: 1) для выслушивания и обсуждения научных сообщений; 2) для решения различных вопросов, связанных с деятельностью Клуба.
ПРИМЕЧАНИЕ: по ходатайству председателя Клуба перед конференцией Института, с разрешения последней, Клубок может устраивать публичные собрания.
8. Собрания Клуба назначаются председателем оногo.
9. Лицо, желающее сделать в клубке сообщение, заблаговременно извещает председателя Клуба о времени и теме своего сообщения.
10. Председательство на собраниях Клуба принадлежит председателю оногo, но в случае его отсутствия может быть передано им одному из профессоров или преподавателей Института, состоящему в числе членов Клуба.
11. Клубок может иметь свою библиотеку, которая составляется и пополняется с разрешения Конференции Института.
12. Клубок может устраивать научные экскурсии своих членов под руководством кого-либо из профессоров или преподавателей Института.
13. Протоколы и отчеты Клуба поступают на сохранение в архив Конференции Института.
14. Конференция Института о дополнениях, изменениях или отмене настоящих правил входит с представлением в Министерство народного просвещения через Попечителя Учебного округа.
15. Закрытие Клуба может последовать по распоряжению Министра народного просвещения.

Державний архів Чернігівської області,
ф. 1105, оп. 1, спр. 1675, арк. 2–2зв.
Оригінал. Машинопис.

№ 2. – 1913. – м. Ніжин. – Звіт про діяльність гуртка шанувальників класичної філології при Історико-філологічному інституті князя Безбородька в Ніжині за 1910/1911, 1911/1912 та 1912/1913 академічні роки

Отчет о студенческом клубе классической филологии

*Студенческий Клубок классической филологии
при Историко-филологическом институте кн. Безбородко*

Краткий очерк деятельности за три года существования – 1910/[19]11, 1911/[19]12 и 1912/[19]13 ак[адемические] г.г. – составленный на основании протокольных записей и регистрации деятельности клубка. – Нежин, 1913.

Клубок классической филологии

Возникновение клубка.

Среди других студенческих научных клубков, существующих при И[сторико-]Ф[и-

*3 Керівний колегіальний орган ІФН.

логическом] И[нститу]те кн[язя] Безбородко, кружок классической филологии, третий по счету^{*4}, является самым молодым. Время его возникновения, как видно из подзаголовка отчета, падает на 1910/[19]11 ак[адемический] год, когда среди студентов Института, особенно двух младших курсов, наметилась небольшая группа лиц, желавших заняться совместной разработкой вопросов по изучению античности. Отмечаемое желание являлось вполне естественным следствием самых разнообразных причин, определяясь в значительной степени характером институтского преподавания. Дело в том, что институтское преподавание в первые 2 года прохождения общих курсов почти не уделяет места значительной активной работе, предлагая слушателям только пассивное усвоение того или другого источника античности или освещающей последнюю научной дисциплины. Невозможность найти место для активной работы по классической филологии и желание создать его были конечными импульсами к возникновению в стенах Института отдельного научного студенческого кружка классической филологии. Уже при первых шагах к осуществлению своего желания студенты-инициаторы встретили самое энергичное содействие своим начинаниям со стороны профессора Института, ныне председателя кружка Вячеслава Ивановича Петра^{*5}. Совместно с ним были выработаны общие положения устава кружка, который был рассмотрен Конференцией Института, одобрен ею и отправлен на утверждение господина министра народного просвещения. Так как изложенное имело место в середине академического года и замедление начала деятельности до утверждения устава было бы связано с необходимостью отказаться от последней на, быть может, продолжительное время, по соответствующем представлении проф. В.И. Петра г[осподи]ну директору Института^{*6}, последний, идя навстречу научным интересам студентов, разрешил им начать устройство заседаний до утверждения устава.

1910/[19]11 ак[адемический] год.

Первое – учредительное заседание кружка состоялось 23-го января 1911 года и было всецело посвящено вопросам организационного характера. По настоятельной просьбе присутствующих председательство было любезно принято на себя проф. В.И. Петром; секретарем же открытой баллотировкой был избран студ. Г.Н. Иваница^{*7}. Председатель

^{*4} Йому передував історико-філологічний (1903) та філософський (1908) гуртки.

^{*5} Петр Вячеслав Иванович (1848–1923), середню освіту здобув у Крамве-Градецькій гімназії у Чехії (Австро-Угорщина). 1872 р. закінчив Карлов університет у Празі, в 1873 р. склав іспит на звання вчителя гімназії у Санкт-Петербурзькому університеті. З 1873 р. – викладач грецької мови Першої, а з 1874 р. – Другої Київської гімназії. Протягом 1879–1882 років – викладач Третьої міської гімназії в Одесі. З 1883 р. – начальник Кам'янець-Подільської Маріїнинської жіночої гімназії. З 1885 р. – директор Києво-Печерської гімназії. В 1909 р. обраний екстраординарним, а з 1910 р. – ординарним професором по кафедрі грецької словесності ІФН. У 1882 р. при Університеті св. Володимира в Києві захистив магістерську дисертацію на тему: «Генетическое изложение форм *genetivisingularis* в латинском языке»; в 1901 р. при Санкт-Петербурзькому університеті – докторську дисертацію на тему: «О составах, строях и ладах в древне-греческой музыке». 17 серпня 1918 р. був призначений професором грецької словесності першого Українського державного університету в Кам'янці-Подільському.

^{*6} Директором ІФН на той час був Іванов Іван Іванович (1862–1929) – філолог, випускник Московського університету (1886). У 1895 р. захистив магістерську дисертацію «Политическая роль французского театра в связи с философией XVIII века», а в 1901 р. отримав докторський ступінь за дисертацію «Сен-Симон и Сен-Симонизм». Приват-доцент Московського університету. Протягом 1905–1907 років – екстраординарний і ординарний професор Одеського університету та Одеських жіночих педагогічних курсів. З 1907 до 1913 р. – директор ІФН.

^{*7} Іваница Григорій Микитович (1892–1938) – відомий український філолог, випускник класичної гімназії при ІФН (1902–1910), випускник класичного відділення ІФН (1910–1914); призначений викладачем

в небольшой вступительной речи яркими чертами обрисовал положение древних языков в современной средней школе и, подчеркнув необходимость в данное время серьезного и внимательного изучения античности, поставил на обсуждение вопрос о характере деятельности открывающегося кружка. После оживленного обмена мнений выяснилось, что, по мнению большинства, центр занятий кружка, сообразно с правильным пониманием филологии вообще, должен пасть на чтение и обсуждение рефератов, касающихся классической филологии в самом широком смысле этого слова, при чем в выборе тем личным симпатиям членов кружка должна быть предоставлена возможно более широкая свобода. Здесь же, согласно высказанным пожеланиям, решено было уделять также возможное время и обсуждению вопросов педагогического характера, имеющих для членов кружка, как будущих педагогов, бесспорно крупное значение. Обсуждение некоторых второстепенных вопросов дополнило предмет занятий первого заседания.

Уже на этом заседании в достаточной степени был намечен предмет занятий кружка, как то разработка вопросов научного и педагогического характера, и последующим заседанию явились выполнением задуманного плана деятельности.

Второе заседание, состоявшееся 30-го января, было посвящено сообщению председателя кружка на тему: «Безцельность некоторых конъектур в лирических партиях античной драмы».

Указав, что с давнего времени в среде издателей и критиков древних текстов замечалось стремление заполнять пропуски везде, где наличность последних допускалась кем-либо казавшимся в тексте сомнительным, докладчик отметил, что в особенности это практиковалось в изданиях драматических произведений, где предполагать наличность пропусков позволяла неравномерность стиха в некоторых местах хоровых партий. Такое предположение, дававшая простор для всякого рода интерполяций, держалась до конца XIX в. и было поколеблено только в восьмидесятых годах минувшего^{*8} столетия благодаря одной археологической находке, сделанной в Египте. Среди древних бумаг, приобретенных в Египте эрцгерцогом Reiner'ом^{*9} оказался, как это было выяснено научной комиссией, отрывок партитуры из трагедии Еврипида «Орест». Детальное исследование этого отрывка выяснило, что последний предназначался не для чтения, а для игры на сцене, почему текст был снабжен стоявшими над ним нотами; выяснилось, что на месте, где предполагались пропуски, стояли ноты, предназначавшиеся для музыкального исполнения и таким образом придававшие стиху известную ритмическую законченность. С течением времени, когда текст стал переписываться для чтения, эти ноты были, как ненужные для понимания текста при чтении, опущены и через несколько веков возбудили вопрос о пропусках. Сопровождая изложением анализом ритмического размера как найденных отрывков, так и некоторых других мест хоровых партий, докладчик ясно и определенно подчеркнул бесцельность сделанных издателями интерполяций.

латинської мови у Клинцівську гімназію Чернігівської губернії, направлений до Університету св. Володимира в Києві для підготовки до професорського звання (1914). У 1920-х роках – професор Київського інституту народної освіти, був ученим секретарем Науково-педагогічної комісії ВУАН. Репресований у 1930 р. за наслідками процесу у справі «СВУ», помер на засланні. Реабілітований у 1989 р.

*8 XIX ст. – *авт.*

*9 Райнер Фердинанд Марія Йоганн Євангеліст Франц Ігнац, ерцгерцог Австрійський (1827–1913), представник дому Габсбургів, голова Ради міністрів Австрійської імперії (1861–1865), з 1861 р. був куратором Академії Наук, опікун Австрійського музею мистецтв і промисловості. В 1899 р. передав Придворній бібліотеці куплену ним колекцію папірусів, знайдених у Файюмі (Єгипет), що отримала назву «Колекція Райнера». Ця колекція була упорядкована відомим орієнталістом Віденського університету Й. Карабашком.

Живое, глубоко заинтересовавшее собрание сообщение председателя кружка дало повод к непродолжительной, но оживленной беседе, в которой председатель с полной готовностью разъяснил ряд второстепенных вопросов, возникших при чтении доклада у его слушателей.

Следующее заседание кружка состоялось 13-го февраля 1911 года.

В начале заседания председатель сообщил присутствовавшим о потере, понесенной семьей классиков в лице почившего в ближайшие дни наставника-руководителя и преподавателя Института Августа Августовича Мартова^{*10}, память которого была почтена вставанием.

Затем студ[ент] А.Д. Лифляндский^{*11} прочел реферат на тему: «Пиндар, как поэт».

Начав с указания на ту громадную роль, какую имела в развитии литературы европейской литература греческая, референт отметил наиболее крупные периоды последней и место реферируемого им поэта среди представителей греческой литературы. Переходя затем непосредственно к изложению своей темы, референт привел уцелевшие сведения о жизни и личности Пиндара, и остановившись подробно на его творчестве, охарактеризовал возникновение и значения в греческой жизни и литературе эпиникии и роль Пиндара в развитии этого вида древнегреческой поэзии. В заключение референт указал на печальную судьбу, постигшую большинство произведений Пиндара, его издания, существующие в настоящее время, и дал краткий очерк особенностей пиндаровского языка.

По заслушании реферата имели место прения по некоторым из затронутых референтом вопросов, в которой приняли участие: студенты Г.Н. Иваница, И.Н. Кириченко^{*12}, референт и председатель. Кроме того председатель сделал некоторые ценные замечания о греческой музыке в добавление к высказанному о ней референтом.

Четвертое по счету заседание – 6-го марта 1911 года – было посвящено реферату секретаря кружка на тему: «Сапфо и ее поэзия».

Отметив интерес к знаменитой греческой поэтессе, от древних веков дошедший до наших дней, референт констатировал, что биографические сведения о Сапфо, подверглись в смене веков печальной участи, дошли в очень скромных размерах. Тем не менее критическая разработка этих уцелевших данных в связи с анализом произведений, как самой поэтессы, так и ее подражателей, и изучением фона ее деятельности дают возможность довольно ярко вырисоваться величественному образу лучшей поэтессы всех времен и народов. Встретив для развития своего таланта вполне благоприятные условия, из которых важнейшие – отмеченные референтом: господство музыкальных интересов на малоазийских островах в VII веке до Р.Х. и сравнительно свободное там положение женщины, Сапфо рано заняла выдающееся место на родном своем острове. Приведя и суммировав уцелевшие сведения об обстоятельствах жизни и развитии таланта Сапфо, референт остановился на ее творчестве, подробно характеризовал все виды ее произведений, в особенности виды поэзии свадебной и чисто лирической, иллюстрируя свое изложение цитатами и полным сообщением произведений Сапфо. В заключение референт остановился на той легендарности в жизни Сапфо, которая в некоторых своих вариантах

*10 Мартов Август Августович (1874–1911) – філолог-класик, випускник ІФІН (1898). Протягом 1901–1911 років викладав латинську та німецьку мови, а також римську історію та право в alma mater.

*11 Ліфляндський Олександр (?–?) – випускник Ризької духовної семінарії; в ІФІН навчався перших два курси (1909–1911), на 3-й курс перевівся у Імператорський Історико-філологічний інститут у Санкт-Петербурзі.

*12 Кириченко Ілля Микитович (1889–?) – випускник класичної гімназії при ІФІН (1906–1910), випускник словесного відділення ІФІН (1910–1914), після закінчення Інституту був призначений викладачем латинської мови та історії в Івано-Вознесенську гімназію (Володимирська губернія).

бросает тень на имя поэтессы. Сославшись на ряд работ в этой области, как то Виелькера, Мюллера^{*13} и др., референт доказывал неосновательность клеветнических выпадов против Саффо и высказал уверенность, что имя Саффо будет вечно жить в человечестве.

По прочтении реферата имела место оживленная беседа по затронутым в реферате вопросам, после чего заседание перешло к обсуждению стоявших на очереди текущих дел.

Здесь же председатель огласил полученное по телеграфу известие о смерти бывшего инспектора Института проф. А.В. Добиаша^{*14}, известного деятеля на ниве классической филологии, в воздаянии крупных заслуг перед которой собрание почilo память почившего вставанием.

Последнее за первый год существования кружка заседание 20-го марта 1911 года было посвящено одной из тех педагогических бесед, устройство которых было найдено в высшей степени желательным на учредительном заседании кружка.

Секретарь кружка в виде вступления к беседе сделал небольшое сообщение на тему: «К вопросу о курсорном и старарном чтении классиков в средней школе». Установив общие черты различия между чтением старарным и чтением курсорным, референт указал на крупное значение последнего, выражающееся в том живом и непосредственном ознакомлении с историей, поэзией и вообще духовной жизнью человечества, которое дает чтение произведений античной литературы. Исходя из этого положения, референт доказывал необходимость преобладания курсорного чтения в старших классах средних учебных заведений, что, по мнению референта, значительно могло бы поднять интерес к древним языкам у учащихся, обогащая их сведениями, которые зачастую без чтения источников усваиваются механически. Указав на необходимость и возможность такого чтения в средней школе, референт отметил ряд способов, могущих облегчить переход с чтения старарного, которое должно преобладать в первые годы изучения языка, на чтение курсорное, как-то: известна группировка заучиваемых слов, сообщения в некоторых случаях слов преподавателем, разработка отдела о словообразовании и некот[орых] др. В заключение референт высказал уверенность, что рационально поставленному курсорному чтению принадлежит будущее, т. к. оно способно возбудить интерес учащихся, который является надежнейшей основой всякого изучения и преподавания.

После сообщения секретаря кружка имел место оживленный обмен мнений по главному и второстепенным затронутым докладчиком вопросам, в котором приняли участие многие из присутствовавших во главе с г. председателем. Наиболее пространное возражение сделал студ[ент] В.Ф. Лубенцев^{*15}, который, соглашаясь с частью положе-

^{*13} Велькер Фридрих-Готлиб (1784–1868) – немецкий филолог-классик и богослов; доцент Гессенского университета. З 1806 р. був домашнім учителем у В. Гумбольта. Тоді ж, в Італії, заклав основи дослідження давніх релігій в їх історичному розвитку в контексті поезії та мистецтва. Після повернення в Німеччину став професором Боннського університету. В 1816 р. опублікував працю «Саффо, звільнена від поширених забобонів». Мюллер Кар Отфрід (1797–1849) – немецкий филолог-классик, учень А. Бюка, професор Геттінгенського університету. Обидва вчені першими спробували пояснити пристрасні почуття Саффо до жінок як особливістю художніх прийомів поетеси, так і «нормальністю» таких відносин в грецькому соціумі. На їх думку, ці відносини для еллінів були на стільки ж нормальними, як і відносини Сократа з його учнями, наприклад Алківіадам чи Ксенофонтом.

^{*14} Добіаш Антон В'ячеславович (1847–1911) – филолог-классик, випускник Празького (1869) та Санкт-Петербурзького університетів. Професор й інспектор ІФІН. У 1878 р. захистив магістерську «Синтаксис Аполлония Дискола», а в 1898 р. – докторську дисертацію «Семасиология частей речи и их форм на почве греческого языка».

^{*15} Лубенцев Всеволод Федорович (1888–?) – випускник класичної гімназії при ІФІН (1903–1908), випускник історичного відділення ІФІН (1908–1912), був призначений викладачем російської мови у Ташкентське реальне училище.

ний референта, указал, что некоторые из намеченных референтом средств для облегчения перехода к курсорному чтению ему по тем или иным практическим соображениям рисуются опасными. По мнению оппонента, и стартарным чтением, даже при его отрицательных в некоторых отношениях сторонах, можно достичь положительных результатов, т. к. вообще древние языки – могучее средство в деле развития учащихся, хотя несомненно, что только умелая постановка может дать вполне положительные результаты. В ряде отдельных замечаний присутствовавших выяснилось общее мнение, что громадную роль при обоих способах чтения – и курсорном, и стартарном – играет личность учителя, могущего направить работу ученика по верному руслу.

Последнее в академическом году заседание кружка закончилось словом председателя, в котором он подвел итоги первому году деятельности кружка и выразил надежду на расширение деятельности в ближайшем академическом году.

Сделав краткий обзор деятельности кружка за первый год его существования, отметим, что возникновение кружка и его деятельность нашли отклик на страницах прессы. Журнал «Гермес», помещая в № 5 за 1911 год заметку о возникновении кружка, выражал самые серьезные и искренние пожелания кружку в предстоящей ему деятельности^{*16}. На страницах этого же журнала был помещен доклад, читанный г. председателем на 2-м заседании кружка^{*17}. Прибавим еще, что заботами председателя кружка в первый же год существования кружка заложены были основы библиотеки при нем. На просьбу председателя о пожертвовании книгами откликнулись некоторые из нежинских и киевских профессоров, книги которых вместе с пожертвованиями самого председателя и студентов легли в основание библиотеки.

1911/[19]12 академический год.

Вступая во второй год своего существования молодой кружок мог надеяться на значительное расширение своей деятельности, т. к. уже первыми заседаниями была осуществлена важнейшая организационная работа, было намечено определенное направление занятий кружка, положены основы известности кружка в среде студентов. И действительно, деятельность кружка в 1911/[19]12 ак[адемическом] году приняла более крупные, сравнительно с предыдущим академическим годом, размеры. Прежде всего значительно увеличилось число членов кружка, так что собрания кружка были более многолюдны и протекали с большим оживлением. Занятия кружка возбудили интерес и среди преподавателей состоящей при Институте гимназии, из коих наставник-руководитель А.Н. Кириллов^{*18}, как то видно из последующего, принял известное активное участие в заседаниях кружка, сделав два сообщения. Кроме устройства собственных заседаний кружка рост его деятельности выразился в устройстве объединенных со студенческим философским кружком заседаний по вопросам, в одинаковой степени соответствующим задачам обоих кружков. Таких заседаний было устроено 2; всего же в 1911/[19]12 ак[адемическом] г. кружок классической филологии имел 9 заседаний, 6 в первом и 3 во втором семестре.

Ход занятий в этих заседаниях представляется в следующих чертах.

Первое в академическом году заседание – 2-го октября 1911 года – должно было по необходимости носить организационный характер в виду наличности новых членов, недостаточно осведомленных о задачах кружка, порядке и ходе его занятий.

^{*16} Див.: [Петр В.И.] Хроника / [В.И. Петр] // Гермес: иллюстрированный научно-популярный вестник античного мира. – 1911. – № 5 (71) (1 марта). – С. 117.

^{*17} Див.: Петр В.И. О бесцельности некоторых конъектур в лирических партиях античной драмы / В.И. Петр // Гермес: иллюстрированный научно-популярный вестник античного мира. – 1911. – № 11–12 (август). – С. 299–303; № 13 (1 сентября). – С. 324–329.

^{*18} Инспектор гімназії при ІФІН. Біографічних даних знайти не вдалося.

Согласно с общим характером заседания секретарь кружка сделал доклад о деятельности последнего за 1910/[19]11 ак[адемический] год, предпослав своему отчету выяснение задач, преследуемых кружком, в связи с правильным пониманием филологии вообще, классической филологии в частности.

В тех же целях председатель в речи к собравшимся выяснил важность и ценность знакомства с классической филологией при изучении различных областей историко-филологической науки и наметил общие основы теоретического изучения классической филологии. Перешедши же к вопросу об их практическом осуществлении, председатель высказал некоторые свои замечания, положив начало живому обмену мнений по вопросу о плане деятельности кружка в 1911/[19]12 ак[адемическом] году. После продолжительной беседы, в которой были поставлены на обсуждение и рассмотрены вопросы о характере предстоящей деятельности, времени устройства заседаний и других второстепенных предметах, председатель в небольшом сообщении ознакомил собрание с одним из замечательных лиц эпохи гуманизма, филологом-славянином Андреем Дудичем, на исследовании личности и деятельности которого он имел случай в последнее время остановиться.

Заседание 16-го октября 1911 года было посвящено сообщению наставника-руководителя состоящей при Институте гимназии А. Н. Кириллова: «Своеобразный прием древнегреческой сатиры».

Предметом изложения служила сатира *Μισθολόγων*, принадлежащая перу императора Юлиана, написавшего это произведение во время пребывания своего в Антиохии. Обрисовав в общих чертах характер эпохи и состояние современной литературы и дав общие контуры личности Юлиана, референт остановился на обстоятельствах, непосредственно предшествовавших появлению сатиры и путем цитат из относящихся к эпохе Юлиана источников выяснил, что во время пребывания в Антиохии Юлиан не пользовался симпатиями населения в силу отрицательных черт своего характера и даже встречал порой резкие насмешки, повод к которым давали некоторые черты его внешности. В желании так или иначе реагировать на выпады антиохийцев Юлиан, оставляя Антиохию, написал сатиру, в которой, сделав предметом насмешки свою собственную личность и пользуясь выражениями антиохийцев доводил последние до нелепости и делал смешными и неостроумными их авторов. Этот своеобразный прием в связи с литературными достоинствами сатиры очень сильно повлиял на антиохийцев и едва ли не способствовал очень значительной перемене их в отношении к Юлиану.

Интересное сообщение вызвало некоторые замечания председателя, отметившего как интерес, представляемый затронутой темой, так и несомненные достоинства сообщения.

30-го октября и 20-го ноября имели место объединенные с кружком философским заседанием, из коих первое протекало под председательством председателя кружка клас[сической] филологии проф. В.И. Петра, а второе – под председательством председателя кружка философского проф. П.В. Тихомирова^{*19}.

^{*19} Тихомиров Павло Васильович (1868–1937) – богослов, філософ; випускник Московської духовної академії (1893). Протягом 1894–1895 акад. р. прослухав курс природничих наук при Московському університеті. З 1895 р. – в.о. доцента катедри єврейської мови й археології, а з 1897 р. – катедри філософії Московської духовної академії. В 1903 р. захистив магістерську дисертацію «Пророк Малахія», і з 1904 р. – професор катедри філософії цього ж навчального закладу. В 1906 р. призначений екстраординарним професором катедри філософії ІФН, а з 1907 р. – паралельно був приват-доцентом Університету св. Володимира в Києві. Протягом 1918–1920 років – в.о. директора ІФН, ректор Ніжинського науково-педагогічного інституту (1920–1921 рр.) та директор Ніжинського інституту народної освіти (1921–1922). Протягом 1922–1923 акад. р. – професор Одеського інституту

На первом читал реферат студ[ента] М.В. Левченко^{*20} на тему: «Воззрения стоиков и эпикурейцев на цель человеческой жизни», на втором – студ[ента] П.Ф. Давидовский^{*21} на тему: «К вопросу о происхождении древнегреческой софистики».

Оба вопроса, одинаково интересные для членов, как философского, так и классической филологии кружков, были очень внимательно разработаны и живо изложены референтами, вызывая по прочтении рефератов оживленные прения, носившие серьезный научный характер благодаря руководительству и авторитетным разъяснениям г.г. председателей обоих кружков.

Заседание 4-го декабря 1911 г. было посвящено реферату студ[ента] И.Н. Кириченко^{*22} на тему: «Анакреонт и его поэзия».

Поставив своей задачей изложение жизни, личности и творчества одного из выдающихся поэтов античного мира и привлекая к изложению своему наиболее верные и достоверные из уцелевших до нашего времени сведений, изображений и отзывов античного мира об интересующем поэте референт обрисовал происхождение, развитие и жизнь поэта, выясняя при этом освещение личности последнего в литературной критике прошлого и настоящего. Проследив в общих чертах жизнь поэта, референт перешел затем к изложению духа и мотивов его поэзии, связав психологическую нитью все отдельные ноты его поэзии и иллюстрировал свои положения обширными цитатами из произведений поэта. В заключение референт коснулся вопроса о подражателях Анакреонта и псевдо-анакреонтических произведениях.

По прочтении реферата имели место прения, деятельное участие в которых приняли студ[ент] А.Н. Воскобойников^{*23}, П.Ф. Давидовский, Г.Н. Иваница, а также референт и председатель.

Последнее в первом семестре 1911/[19]12 ак. года заседание 11-го декабря 1911 года было посвящено сообщению секретаря кружка студ[ента] Г.Н. Иваницы: «Миф о Прометее и его художественная обработка в произведениях античных и новейших писателей (Гезиод, Эсхил, Гете, Байрон, Шелли)».

Отметив интерес, представляемый вообще греческой мифологией и в частности мифом о Прометее, отражающем первичные воззрения индоевропейцев на огонь, его персонификацию и обожествление, референт остановился затем на выяснении постепенного видоизменения созданного народной фантазией образа в произведениях художественной литературы.

-
- народної освіти, в 1923–1928 роках – Петроградського інститут народної освіти.
- ^{*20} Левченко Митрофан Васильович (1890–1955) – історик-візантиніст, випускник ІФН (1915). В Санкт-Петербурзькому університеті займався під керівництвом М. Кареева та М. Ростовцева. В 1933 р. зарахований старшим науковим співробітником сектору Візантії Державної академії історії матеріальної культури. З 1938 р. – співробітник Інституту історії АН СРСР, Ленінградське відділення якого він очолював протягом 1940–1944 років. Там ним була організована візантологічна група. Відновив видання часопису «Византийский временник», а також заснував катедру візантиністики в Ленінградському університеті, тим самим ставши основоположником радянської університетської візантиністики. Автор першого марксистського підручника з історії Візантії.
- ^{*21} Давидовський Павло Федорович (1891–?) – випускник Ярославської духовної семінарії (1906–1910) та словесного відділення ІФН (1910–1914), призначений викладачем російської мови в Суджанське реальне училище.
- ^{*22} Кириченко Ілля Микитович (1889–?) – випускник класичної гімназії при ІФН (1906–1910), випускник словесного відділення ІФН (1910–1914), призначений викладачем латинської мови та історії в Івано-Вознесенську гімназію (Володимирська губернія).
- ^{*23} Воскобойников Андрій Миколайович (1889–?) – випускник Тульської духовної семінарії (1905–1909) й історичного відділення ІФН (1910–1914), після закінченню Інституту повернувся в Тулу.

Анализ гезиодовских сказаний о Прометее в их различных вариантах, по мнению референта, дает возможность представить образ Прометея в ярких формах, рисующих его, как могучего титана, покровителя человеческого рода, символически отражающего борьбу последнего с окружающей природой.

Сохранив в гезиодовском изображении еще всю свежесть народных сказаний, образ Прометея начинает в последующее время принимать более или менее различные формы, отражая на себе воззрения творившего.

Уже эсхилловский Прометей носит на себе печать личных взглядов поэта на мир, высшее начало жизни, судьбу человеческого рода.

Своеобразная субъективная окраска античного образа достигла своей высшей степени в литературах новейшего времени, представители которых также отдали дань изображению Прометея.

Так гетовская поэма «Прометей» захватывает лишь часть мифа, не давая очерченных форм образу Прометея; лирическое стихотворение Байрона – отдаленная символизация человеческих страданий и борьбы, а драма Шелли «Освобожденный Прометей» есть лишь своеобразное понимание наделенного богатой фантазией поэта созданного в глубокой древности образа.

Таким образом, как отметил референт, подводя итоги своему реферату, интересный образ Прометея и трагичность его судьбы дали благодарный материал творцам слова, как старого, так и нового времени, нашедших в античности несравненные образы.

В оживленной беседе, имевшей место по прочтении реферата, приняли участие студенты А.А. Карпеко^{*24}, П.Ф. Давидовский, референт и г. председатель.

Заседание 26-го февраля 1912 года было посвящено, с одной стороны, докладу г. председателя кружка, с другой – сообщению наставника-руководителя А.Н. Кириллова.

Председатель кружка сделал доклад о съезде преподавателей древних языков в г. С[анкт]-Петербурге 28–31 декабря 1911 [г.]^{*25}, на котором он был делегатом.

Обрисовав в кратких чертах историю этого съезда, председатель остановился на каждом из дней съезда в отдельности и дал краткий обзор, как докладов и прений, так и устраивавшихся вместе с последними лекций профессоров и концертов. В заключение приведены были все резолюции, вынесенные съездом.

^{*24} Карпеко Олександр Олександрович (1891–1969) – випускник новгородсіверської гімназії (1907–1910) та класичного відділення ІФН (1910–1914), призначений викладачем грецької мови в Острогжській гімназії (Воронезька губернія). З 1917 р. – член ВКП(б). З 13 січня 1921 р. до 1 вересня 1922 р. – політкомісар і викладач, згодом – директор Ніжинського інститут народної освіти. В 1924 р. переведений до Києва, де став членом Київської міськради, окружного комітету КП(б)У, завідувачем відділу агітації та пропаганди в Київському окрпарткомі. З 23 червня 1924 р. до 27 листопада 1925 р. – ректор Київського інститут народної освіти. 16 лютого 1927 р. призначений ректором Київського інституту народно-господарства ім. Є. Бош. Був науковим співробітником Ніжинської науково-дослідної катедри історії культури та мови, з 1926 р. – Київської науково-дослідної катедри марксизму-ленінізму. Протягом 1930–1931 років – заступник завідувача відділу агітації та пропаганди ЦК КП(б)У, 1932–1933 років – перший заступник наркома освіти УСРР, 1933–1934 років – голова Радіокомітету при РНК УСРР, 1945–1950 років – директор Краснодарського педагогічного інституту, 1950–1956 років – декан факультету іноземних мов Воронезького педагогічного інституту.

^{*25} Детальніше про з'їзд див.: М. К. К съезду преподавателей древних языков / К. М. // Гермес: иллюстрированный научно-популярный вестник античного мира. – 1911. – № 20 (86) (15 декабря). – С. 510–511; Предполагаемый съезд филологов // Гермес: иллюстрированный научно-популярный вестник античного мира. – 1911. – № 15 (81) (1 октября). – С. 388–389; *Холодняк И.* С разрешения г. Министра народного просвещения первый всероссийский съезд преподавателей древних языков, устраиваемый Обществом классической филологии и педагогики / И. Холодняк // Гермес: иллюстрированный научно-популярный вестник античного мира. – 1911. – № 18 (84) (15 ноября). – С. 443–446.

Сообщение наставника-руководителя А. Н. Кириллова «К двухсотлетию издания Горация Р. Бентли» было посвящено деятельности знаменитого английского философа и филолога и разбору его важнейшего труда, рассмотренного докладчиком в связи с общим ходом работ Бентли и выяснением характера его основного метода.

В заседании 4-го марта 1912 года был заслушан реферат студ[ента] А.А. Карпеко на тему: «Несколько слов о драматической поэзии и театре в древней Греции».

Предпослав несколько замечаний касательно драматической поэзии вообще, референт в рамках культурных историко-литературных и исторических данных проследил важнейшие фазисы в развитии древнегреческого театра, доведя свое обозрение до расцвета Эллады, остановился на вопросах чисто технического характера, очертив различные стороны греческого театра и характерные черты его артистов, и в заключение отметил тот огромный интерес и то огромное значение, какие имеет древнегреческий театр в культурной истории человечества.

По заслушании реферата имела место оживленная беседа, в которой приняли участие многие из присутствовавших. Кроме критики вопросов, затронутых в реферате, был поставлен на обсуждение вопрос о возможности и желательности постановки древнегреческой пьесы в современном театре, в частности театре школьном. Склоняясь в большинстве к положительному решению этого вопроса, собрание высказало пожелание видеть поставленной на сцене при институтской гимназии какую-либо пьесу античного репертуара.

Последнее в 1911/[19]12 академическом году заседание состоялось 22-го апреля 1912 года и было посвящено докладом студ[ента] С.А. Красильникова^{*26} и г. председателя кружка.

Реферат студента С.А. Красильникова имел темой: «Исторический комментарий к 138–139 г.г. VII книги Геродота на основании и главным образом VI, VII, VIII и IX книг того же автора».

Отметив в первых строках своего реферата место греко-персидских войн в тысячелетней борьбе Азии с Европой и тот интерес, какой представляют избранные им для комментария главы, референт затем, базируясь главным образом на данных «Истории» Геродота, фраза за фразой дал пространный анализ содержания отмеченных глав Геродотовой «Истории», поясняющими экскурсами исторического характера выяснив сущность условий, приведших греков и варваров к борьбе и роль в этой борьбе Афинян – настоящих «Ἐσθητῆρες Ἑλλᾶδος».

Доклад председателя был посвящен выяснению вопроса «О числе пастушеских песен Феокрита».

Отметив, что вопрос о числе пастушеских песен, составляющих отдельную самостоятельную группу в произведениях Феокрита, очень спорен, докладчик указал, что наиболее приближается к истине свидетельство Сервия о написании Феокритом десяти пастушеских песен. Действительно, анализ содержания говорит за то, что только 10 (десять) из встречающихся в рукописях буколических произведений могут претендовать на название βουκολικά. Кроме того при принятии такого числа буколик становится ясным, почему Вергилий, подражавший в эклогах буколикам написал десять эклог. Что же касается до вопроса о том, почему Феокрит написал именно десять буколик, то наиболее правдоподобным, по мнению референта, может быть предположение, что Феокрит написал 10 пастушеских песен по числу существовавших в его время 10 музыкальных ладов, составляя каждую буколику на определенный музыкальный лад.

^{*26} Красильников Сергей Олексійович (1890–?) – випускник Нижегородської духовної семінарії (1906–1910) та словесного відділення ІФІН (1910–1914). Був рекомендований до Петроградського університету для підготовки до професорського звання.

В заключение председатель, закрывая заседание, в немногих словах сделал обзор деятельности кружка за истекший акад[емический] год и наметил те задачи, какие стоят перед членами кружка в ближайшем академическом году.

1912/[19]13 ак[адемический] год.

Переходя к обзору деятельности кружка в 1912/[19]13 ак[адемическом] году, необходимо отметить, что отчет, составляемый в начале 2-го семестра этого года, может иметь в виду исключительно деятельность кружка за первый семестр. Эта деятельность выражалась в устройстве 4-х заседаний: одного традиционно-организационного и трех научных, очерку занятий в которых посвящены ближайшие строки очерка.

Первое организационное заседание состоялось 30-го сентября 1912 года. По кратком вступительном слове председателя, охарактеризовавшего вкратце задачи средней школы и положение древних языков между предметами среднего образования, секретарь кружка сделал доклад о деятельности кружка за истекший акад[емический] год, предпослав официальной части доклада общее освещение вопроса о классической филологии и ее положении в последнее время в высшей и средней школе. По прослушании отчета собрание, обратившись к обсуждению вопросов организационного характера, решило ряд вопросов о времени устройства заседаний, характер предполагаемых на эти заседания докладов, уместности устройства объединенных с кружком философским собраний и нек[оторых] др[угих]. Кроме того был поднят намеченный в истекшем акад[емическом] году вопрос о постановке в Институте античной пьесы, при чем собрание вполне присоединилось к высказанному в заседании 4-го марта 1912 г. пожеланию.

Заседание 14-го октября 1912 года имело своим предметом реферат студ[ента] А.А. Карпеко на тему: «Сатировская драма в древней Греции и «Циклоп» Эврипида – единственный дошедший до нас памятник этого рода произведений».

Предпослав общие соображения об интересе, представляемом затрагиваемым его рефератом видом драмы, референт, останавливаясь на выяснении сущности сатировской драмы, привел определения ее у древних грамматиков и у ученых нового времени и, по кратком критическом разборе последних, предложил собственное определение сатировской драмы. Затем докладчик дал исторический очерк возникновения и развития сатировской драмы и, затронув вопрос об отношении ее к другим видам драматической поэзии, высказал мысль, что сатировская драма явилась ядром, из которого развились трагедия и комедия. Во второй же части своего реферата референт привел в общих чертах содержание «Циклопа», отметив жизненность Циклопа, как типа, привел параллели этому типу в литературах других народов и черты сходства и различия в изображении Циклопа Гомером и Эврипидом.

После нескольких слов г. председателя о находке новой сатировской драмы Софокла, переведенной проф. Ф.Ф. Зелинским^{*27} под названием «Следопыты», имели место по поводу затронутых рефератом вопросов оживленные прения, в которых приняли участие г. председатель, г. директор Института, проф. И.Г. Турцевич^{*28}, студ[енты] П.Ф. Давидовский, Г.Н. Иваница и референт.

^{*27} Зелінський Тадей Францевич (1854–1944) – відомий філолог-класик, перекладач, поет, культуролог, Почесний академік Петербурзької академії наук, доктор honoris causa п'ятнадцяти університетів Європи.

^{*28} Турцевич Іван Григорович (1856–1938) – філолог-класик, випускник ІФІН (1879), член Історичного товариства Нестора-Літописця, член і голова (в 1907–1909 роках) Історико-філологічного товариства при ІФІН. Протягом 1890–1892 років – учитель класичних мов у 1-й Київській гімназії (Колегії Павла Галагана). З 1892 р. – екстраординарний, а в 1903–1909 роках – ординарний професор катедри римської словесності ІФІН. З 1922 р. – член Ніжинської науково-дослідної катедри історії культури і мови (з 1924 р. – керівник її секції античної культури).

Заседание 4-го ноября 1912 года было посвящено реферату секретаря кружка студ[ента] Г.Н. Иваницы на тему «Солон поэт».

Имея своей задачей характеристику поэзии Солона, этого раннего представителя поэзии социальной и философской, референт предпослал главной части своего изложения общее обозрение характерных черт предшествовавшей и современной Солону эпохи, выяснив постепенное под влиянием изменения социального уклада и экономических отношений развитие в греческом обществе и греческой литературе субъективного элемента. Затем были приведены и подвергнуты критическому анализу сообщения традиции о Солоне, дающие возможность проследить ход жизни и рост личности Солона, в той или другой степени обусловившие развитие его поэтического таланта. Что касается поэтических произведений Солона, то референт, подразделив их на 3 группы (1) стихотворения нравственно-философского содержания, 2) стихотворения социально-политические, 3) стихотворения «на случай»), дал анализ мотивов, звучащих в произведениях каждой из этих трех групп. В заключение референт набросал общую характеристику Солона, как человека и поэта, и отметил его место среди других творцов слова.

В непродолжительной беседе по поводу реферата приняли участие: председатель, референт и некоторые из присутствовавших студентов.

Заседание 2-го декабря 1912 года посвящено было реферату студ[ента] А.А. Карпеко на тему: «Театр и артисты в древнем Риме».

Говоря о театре римлян, референт после некоторых предварительных замечаний занялся выяснением вопросов технического характера, как то устройства и существенных деталей театра, порядка постановки пьес и т.д. и т.д. Обратившись же к вопросу об артистах, референт привел характерные черты их внешнего облика и игры, отметил наличность буафории в римском театре и в заключение коснулся вопроса об отношении римлян к своим актерам.

Непродолжительная беседа, имевшая место по прочтении реферата, была посвящена выяснению некоторых деталей, затронутых в реферате.

Итоги деятельности и ближайшие задачи кружка

Предпосланный обзор деятельности студенческого кружка классической филологии при Институте князя Безбородко охватывает три неполных академических года. Эти годы были первыми годами существования кружка, что в значительной степени объясняет различные детали в его деятельности. Требовалось не мало времени посвящать вопросам организационного характера, приходилось до начала деятельности вырабатывать ее основы и т.д и т.д.

Не мало препятствий встречалось к устройству заседаний и в других отношениях: невозможность за многими обязательными занятиями студентов устраивать заседания в будние дни осложнялась в значительной степени тем, что при устройстве заседаний в воскресные дни приходилось преодолевать некоторые трения, как например устройство каких-либо деловых заседаний, устройство заседаний другими кружками – в принципе полагается неудобное одновременное устройство двух заседаний – и т.д. В силу разнообразных причин не удавалось строго выдерживать определенные сроки между заседаниями и считаться более со свободным временем г.г. референтов и членов кружка. Тем не менее в каждом из семестров устраивалось 3–6 заседаний, что в общей сложности за 4 семестра дает 18 заседаний, из них 2 объединено с философским кружком.

Оставляя в стороне заседания организационного характера и официальные доклады г.г. председателей и секретаря кружка, отметим, что на этих заседаниях выступали 9 (девять) докладчиков, сделавшие 17 докладов, распадающиеся на следующие группы: греческая литература – 8, античная философия – 2, античный театр – 2, история филологии – 2, педагогические вопросы – 1, греческая история – 1, греческая метрика – 1.

Из этого краткого перечня затронутых читанными рефератами областей видно, что члены кружка вполне исходили из принятого первым собранием решения в выборе тем не стеснять отдельных докладчиков, предоставляя им разработку отдельных областей по изучению античности. Теперь, когда пройдены первые ступени в деятельности кружка, остается желать, чтобы разнообразие рефератов оставалось отличительной чертой заседаний. В этом отношении остается еще немало работы, т. к. в силу тех или иных причин пребывают незатронутыми еще деятельностью кружка столь важные области, как античное искусство, лингвистика и т. д.

Нельзя не указать в заключение, что перед кружком стоит еще ряд задач, наметившихся по мере развития его деятельности и ожидающих своего осуществления. Отметим из них устройство открытых заседаний и постановку античной пьесы. Устройство научных заседаний, составляющее центр деятельности кружка, ограничивает влияние кружка лишь небольшим сравнительно кругом принимающих участие в его заседаниях студентов. Между тем заметное возрождение интереса к античности говорит за то, что деятельность кружка могла бы иметь известное влияние и на более широкие круги, если не местного общества, так учащихся местных средних учебных заведений. Согласно пожеланиям, высказываемым членами кружка, разрабатываются общие положения устройства открытых заседаний, предполагаемые к осуществлению по получении разрешения надлежащего начальства.

Что касается постановки пьесы из античного репертуара, согласно пожеланиям кружка, высказанным еще в 1911/[19]12 ак[адемическом] году, то вопрос этот представляется чрезвычайно сложным, почему осуществление пожеланий обусловлено различными обстоятельствами. Подыскание в среде студентов подходящих артистов, организация строго подобранного хора, устройство соответствующей сцены, наконец, необходимость продолжительного времени на подготовку пьесы к постановке, – все это в общей сложности создает цепь значительных препятствий. Но начав заботу в этом направлении, кружок уверен, что при первом удобном случае, когда окажутся наиболее легко преодолимыми разнообразные препятствия, его начинания увенчаются успехом.

Но все же, ставя и решая не противоречащие уставу его задачи, кружок полагает центр своей деятельности в устройстве научных заседаний, т. к. возникши в стенах высшего учебного заведения на основах исключительно научных интересов, кружок классической филологии в посильном служении науке видит свою наиболее важную и наиболее ценную задачу.

Председатель кружка профессор *В. Петр*
Секретарь студент *Г. Иванюца*

Державний архів Чернігівської області,
ф. 1105, оп. 1, спр. 1675, арк. 5–32.
Оригінал. Рукопис.

Джерела та література

1. Див.: Устав Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине // Журнал Министерства народного просвещения (далі – ЖМНП). – 1875. – Ч. 180. – С. 66–75.
2. Правила для студентов Нежинского Историко-филологического института князя Безбородко, утверждённые министром народного просвещения 10-го апреля 1876 года // Моціяк П.П. Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька у портретах його директорів. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – С. 263.
3. Див.: *Иванов А.Е.* Высшая школа в России в конце XIX – начале XX века. – М., 1991. – С. 39.

4. *Моціяка П.П.* Вказана праця. – С. 75.
5. Цит. за: *Моціяка П. П.* Вказана праця. – С. 15.
6. *Моціяка П. П.* Вказана праця. – С. 160.
7. Там само. – С. 229.
8. Там само. – С. 15.
9. Сборник Историко-филологического общества при Институте кн. Безбородко в Нежине. – Нежин, 1914. – Т. IX: Посвящается профессору Вячеславу Ивановичу Петру по случаю исполнившейся его сорокалетней педагогической и ученой деятельности (1873–1913).
10. *Біднов В.* Перші два академічні роки Українського державного університету в Кам'янці-Подільському / В. Біднов ; публ. М. Чабана // Кур'єр Кривбасу. – 1997. – № 69–70. – С. 68.
11. *Завальнюк О.М.* Петр Вячеслав Иванович / О.М. Завальнюк // Завальнюк О.М. Історія Кам'янець-Подільського державного українського університету в іменах (1918–1921 рр.). – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2006. – С. 273–278. На жаль, стаття містить непоодинокі фактологічні помилки.
12. Наприклад, див.: *Завальнюк О. М.* Вказана праця. – С. 274; *Моціяка П.П.* Вказана праця. – С. 36, 145, 187; *Самойленко Г.В.* Ніжинська вища школа: сторінки історії / Г.В. Самойленко, О.Г. Самойленко. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя ; ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2005. – С. 154, 175, 178, 191.
13. *Гордієнко Д.С.* Проблеми класичної філології в діяльності Ніжинського історико-філологічного товариства (1894–1919 рр.) / Д.С. Гордієнко, Т.В. Коростильов // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. – Вип. 565: Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2011. – С. 239–241; *Колесник М.* Становлення та головні напрямки діяльності Ніжинського історико-філологічного товариства при Інституті князя Безбородька (1894–1919 рр.) / М. Колесник // Сіверянський літопис. – 2001. – № 2. – С. 91–92; *Острянюк А.М.* Ніжинська історична школа кінця XIX – першої третини XX ст. : дис. ... канд. істор. наук : 07.00.06 – Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни / А.М. Острянюк. – Чернігів, 2001. – С. 38.
14. *Гордієнко Д.С.* Вказана праця. – С. 240.
15. *Гордієнко Д.С.* М.В. Левченко: годы учебы в Институте князя Безбородко / Д.С. Гордієнко // Византия и византийское наследие в России и мире. Тезисы докладов XX Всероссийской научной сессии византистов (Москва, 3–6 июня 2013 года) / Под ред. М.В. Грацианского, П.В. Кузенкова. – М. : Издательство Московского университета, 2013. – С. 80.
16. Биографические сведения профессора В.И. Петра // Сборник Историко-филологического общества при Институте кн. Безбородко в Нежине. – Нежин, 1914. – Т. IX: Посвящается профессору Вячеславу Ивановичу Петру по случаю исполнившейся его сорокалетней педагогической и ученой деятельности (1873–1913). – С. 1–7; Петр Вячеслав Иванович // Историко-филологический институт кн. Безбородко в Нежине. 1901–1912. Преподаватели и воспитанники. – Нежин, 1913. – С. 41–45.
17. [*Петр В.И.*] Хроника / [В.И. Петр] // Гермес: иллюстрированный научно-популярный вестник античного мира. – 1911. – № 5 (71) (1 марта). – С. 117.
18. Там само.
19. *Кривобок О.* Студентські осередки у Ніжинській вищій школі початку XX ст. / О. Кривобок // Сіверянський літопис. – 2002. – № 1. – С. 31–32.
20. Там само. – С. 31.
21. *Бузескул В.* Всеобщая история и ее представители в России в XIX и начале XX века. – К. : ПЦ «Фолиант», 2004. – Ч. I. – 318 с.; *Ibid.* – Ч. II. – 272 с.
22. *Бузескул В.* Вказана праця. – Ч. II. – С. 217, 225, 226.
23. Див.: *Фролов Э.Д.* Русская наука об античности. Историографические очерки / Э.Д. Фролов ; изд. 2-е, испр. и доп. – СПб. : ИЦ «Гуманитарная академия», 2006. – 608 с.
24. Известия о деятельности и состоянии наших учебных заведений // ЖМНП. – 1878. – Ч. 200. – С. 210; *Моціяка П.П.* Вказана праця. – С. 64–65.
25. *Самойленко Г. В.* Вказана праця. – С. 120, 155.
26. *Кривобок О.* Вказана праця. – С. 30–32.
27. *Моціяка П.П.* Вказана праця. – С. 133; *Кривобок О.* Вказана праця. – С. 32.
28. *Самойленко Г.В.* Вказана праця. – С. 178.

29. *Моціяка П.П.* Вказана праця. – С. 186–187.
30. Див.: *Гордієнко Д.С.* Проблеми класичної філології... – С. 239–250.
31. *Завальнюк О. М.* Вказана праця. – С. 275.
32. Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО), ф. 1105, оп. 1, спр. 1675, арк. 2–2зв.
33. Там само, арк. 1.
34. Там само, арк. 2.
35. *Кривобок О.* Вказана праця. – С. 31.
36. Отчет о состоянии Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине за 1909–10 учебный год // Известия Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине (далі – ИИФИН). – Нежин, 1911. – Т. XXVI. – С. 3.
37. Там само. – С. 7.
38. Отчет о состоянии Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине за 1910–1911 академический год // ИИФИН. – Нежин, 1912. – Т. XXVII. – С. 9.
39. Отчет о состоянии Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине за 1909–10... – С. 7.
40. Там само. – С. 10.
41. «Ифигения в Тавриде» Еврипида /Текст с введением, рифмическими и метрическими объяснениями, разночтениями и словарем В. Петра. – Нежин, 1910. – 291 с.
42. Прикметно, що одночасно зі створенням гуртка В. Петр був переведений з посади екстраординарного на посаду ординарного професора ІФІН (29 листопада 1910 р.) (див.: Отчет о состоянии Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине за 1910–1911... – С. 3).
43. Отчет о состоянии Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине за 1913–1914 академический год // ИИФИН. – Нежин, 1915. – Т. XXX. – С. 14.
44. ДАЧО, ф. 1105, оп. 1, спр. 1628, 1980; Отчет о состоянии Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине за 1913–1914... – С. 8.
45. Отчет о состоянии Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине за 1913–1914... – С. 14.
46. *Чуткий А.* Зміна традиції у системі вищої освіти України в першій третині ХХ ст. крізь призму біографії однієї особи / А. Чуткий // Історичний журнал. – 2010. – № 1–3. – С. 267.
47. Там само. – С. 266–267.
48. *Самойленко Г.В.* Вказана праця. – С. 175.
49. *Гордієнко Д.С.* Проблеми класичної філології... – С. 243.
50. Речь к антиохийцам, или Месопогон (враг бороды) императора Юлиана / перевод с греческого со введением и комментариями А.Н. Кириллова // Сборник Историко-филологического общества при Институте князя Безбородко в Нежине. – Нежин, 1914. – Т. IX. – С. 1–42.
51. *Самойленко Г.В.* Вказана праця. – С. 200.
52. Детальніше див.: *Чуткий А.* Вказана праця. – С. 268–269.
53. *Гордієнко Д.* До біографії М.В. Левченка: лист до С.М. Насонова від 25 серпня 1918 року / Д.С. Гордієнко // Український археографічний щорічник. Нова серія Вип. 12 (Український археографічний збірник. Вип. 15). – К., 2007. – С. 833–835. На жаль, у публікації листа автор помилився з адресатом – в дійсності ним був Сергій Купіч.
54. Див., напр.: *Моціяка П.П.* Вказана праця. – С. 30; *Самойленко Г.В.* Вказана праця. – С. 156–157, 204.

Гордієнко Д. Гурток шанувальників класичної філології при Історико-філологічному інституті князя Безбородька в Ніжині

У статті висвітлюється діяльність гуртка класичної філології при Інституті князя Безбородька в Ніжині протягом 1910–1913 років. Історія гуртка доповнює відомості з історії українського класицизму, з історії вищої освіти в Україні, а також біографічні відомості керівника гуртка В. Петра та його учасників, насамперед – у майбутньому відомих науковців Г. Іваниці, М. Левченка й О. Карпеко. Теми, порушені учасниками гуртка у своїх доповідях, мають евристичне значення і для розвитку сучасної української класики. До статті додана археографічна публікація правил гуртка класичної філології та звіт за три перші роки діяльності, складений В. Петром і Г. Іваницею.

Ключові слова: гурток класичної філології, Історико-філологічний інститут князя Безбородька в Ніжині, класична філологія, В. Петр.

Гордиенко Д. Круг любителей классической филологии при Историко-филологическом институте князя Безбородко в Нежине

В статье освещается деятельность кружка классической филологии при Институте князя Безбородко в Нежине на протяжении 1910–1913 гг. История кружка дополняет известия по истории украинского классицизма, истории высшего образования в Украине, а также дополняет биографические известия руководителя кружка В. Петра и его участников – прежде всего известных в будущем ученых Г. Иваницы, М. Левченко и А. Карпеко. Темы, поднятые участниками кружка в своих докладах, имеют эвристическое значение и для развития современной украинской классики. К статье приложена археографическая публикация правил кружка классической филологии, а также отчет за первые три года деятельности, составленный В. Петром и Г. Иваницей.

Ключевые слова: кружок классической филологии, Историко-филологический институт князя Безбородко в Нежине, классическая филология, В. Петр.

Hordiyenko D. The Circle of Classical Philology Fans at the Nizhyn Prince Bezborodko Historical and Philological Institute

The article highlights the activities of the Classical philology circle at the Prince Bezborodko Institute of Nizhyn during 1910–1913 years. The history of the circle complementary information 1) on the history of the Ukrainian classical, 2) history of higher education in Ukraine and 3) supplements the biographical information of the group leader V. Petr and its members, especially in the future famous scientists H. Ivanytsia, M. Levchenko and O. Karpeko. Topics raised by participants of the group in their reports have heuristic value for the development of modern Ukrainian classics.

To the article added archeographical publish of rules of the Classical philology circle and the report for the first three years of its activity compiled by V. Petr and H. Ivanytsia.

Key words: the Classical philology circle, Nizhyn Prince Bezborodko Historical and Philological Institute, classical philology, V. Petr.

[надійшло до редакції: 22.11.2014 р.]

